

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ФАКУЛЬТЕТ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра маркетингу та міжнародної торгівлі

**СВІТОВА ЕКОНОМІКА І ТОРГІВЛЯ
(ЧАСТИНА 2)**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до самостійної роботи студентів**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 075 «Маркетинг»
освітньої програми «Маркетинг»
денної форми навчання

Розробники: завідувач кафедри, д.е.н., професор Бондаренко В.М.,
доцент кафедри, к.е.н., доцент Москвічова О.С.

Київ – 2025 р.

УДК 339(076.5)

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з дисципліни «Світова економіка і торгівля» (частина 2) укладено відповідно до вимог підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і компетентностей галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» освітньої програми «Маркетинг» та висвітлено основні вимоги та завдання які виносяться на самостійне вивчення з курсу «Світова економіка і торгівля».

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі «23» вересня 2025 р., протокол №2 та на засіданні Методичної комісії факультету аграрного менеджменту «17» жовтня 2025 р., протокол №3.

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету аграрного менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол №3 від 17.10.2025 р.).

Розробники:

Бондаренко Валерій Михайлович, доктор економічних наук, професор;

Москвічова Олена Сергіївна, кандидат економічних наук, доцент

Рецензенти: Луцій Олександр Павлович, кандидат економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі НУБіП України

Барилевич Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі НУБіП України

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з дисципліни «Світова економіка і торгівля» (частина 2) укладено відповідно до вимог підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і компетентностей галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 075 «Маркетинг» освітньої програми «Маркетинг» / уклад.: В.М. Бондаренко, О.С. Москвічова, К.: НУБіП, 2025. 52 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ СВІТОВА ЕКОНОМІКА І ТОРГІВЛЯ (ЧАСТИНА 2)

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ до самостійної роботи студентів

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 075 «Маркетинг»
освітньої програми «Маркетинг»
денної форми навчання

Укладачі: БОНДАРЕНКО Валерій Михайлович,

МОСКВІЧОВА Олена Сергіївна

© Бондаренко В.М., Москвічова О.С.2025

© НУБіП України, 2025

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	4
2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА	8
5. РЕКОМЕНДАЦІЇ З МЕТОДИКИ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ПЕРШОДЖЕРЕЛ	9
6. ПРОБЛЕМНО–ПОШУКОВІ ПИТАННЯ. ЗАВДАННЯ ТА ВПРАВИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	10
7. ТЕМАТИКА ТА КОНКРЕТНИЙ ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	13
8. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ РОБІТ	34
9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ	43
10. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ	45
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Самостійна робота з дисципліни «Світова економіка і торгівля» є основною формою оволодіння навчальним матеріалом у позааудиторний час і реалізується як вид навчальної роботи, що здійснюється студентом не в аудиторії і без присутності викладача. Самостійній роботі студентів передують лекції, на яких розглядаються базові та проблемні положення курсу.

Методичні рекомендації до самостійної роботи містять такі розділи:

1. Тематичний план дисципліни.
2. Методичні рекомендації для самостійної роботи за темами дисципліни.
3. Критерії оцінювання та контроль знань.
4. Список рекомендованих джерел.

Метою викладання навчальної дисципліни «Світова економіка і торгівля» є формування у здобувачів вищої освіти системи наукового уявлення про теоретичні основи та закономірності розвитку, інструментарій світової економіки та торгівлі у висококонкурентному середовищі; оволодіння знаннями щодо форм і методів організації та регулювання міжнародного обміну товарами, послугами та продуктами інтелектуальної власності; набуття навичок аналізу зовнішньоекономічної політики України у процесі її інтеграції в сучасні світогосподарські структури.

Програма навчальної дисципліни відображає вимоги щодо здатності вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері маркетингової діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов; здатності обґрунтовувати, презентувати і впроваджувати результати досліджень у сфері маркетингу; здатності планування і провадження ефективної маркетингової діяльності ринкового суб'єкта в кросфункціональному розрізі; здатності пропонувати вдосконалення щодо функцій маркетингової діяльності; здатності до теоретичного узагальнення та практичного використання маркетингових інструментів з метою вирішення бізнес-задач та для підвищення ефективності функціонування суб'єктів підприємницької діяльності.

Для досягнення мети викладання навчальної дисципліни «Світова торгівля та лідерство» поставлені такі основні **завдання**:

- розуміти сутність світової економічної системи та закономірностей

її розвитку;

- набуття навиків аналізу та оцінювання міжнародного середовища, інфраструктури;
- проведення аналізу структури та визначення тенденцій розвитку сучасного світового ринку товарів і послуг;
- вивчення та визначення сучасних тенденцій міжнародного руху факторів виробництва, капіталу, механізму міжнародної валютної системи, напрямків і форм розвитку процесів міжнародної економічної інтеграції;
- освоєння практичних питань міжнародної торговельної діяльності.

Самостійна робота спрямована на опанування навичками щодо прийняття самостійних рішень, пов'язаних з розвитком світової економіки і торгівля.

Кожна з тем, що представлена до вивчення, має уніфіковану структуру викладання матеріалу. Спочатку наводиться назва теми, головні питання відповідно до програми курсу, на які необхідно звернути увагу при вивченні матеріалу. Наприкінці теми наведений перелік рекомендованої літератури (основної та додаткової).

До наступної частини належать завдання з контролю ступеня засвоєння матеріалу, що дозволяють викладачеві оцінити ступінь орієнтування студента у вивченому матеріалі та можливість його прикладного використання і застосування. Даний блок представлено практичними завданнями, індивідуальними самостійними завданнями, які включають певну частку власних досліджень студента.

Наступним блоком пропонуються питання для самоконтролю та самоперевірки якості засвоєння вивченого матеріалу.

Форми і методи контролю знань студентів з конкретних тем наведені в тематичному плані дисципліни і включають у тому числі підготовку до аудиторних занять, усне опитування; письмове тестування; написання та захист реферативних повідомлень та індивідуальних завдань.

В оцінці знань студентів, крім правильності, точності та повноти розкриття питань, враховується: логіка викладення матеріалу у письмовій формі, культура мови, використання і посилання на додаткові літературні джерела, користування інформаційним програмним забезпеченням у підготовці та презентації матеріалів, обґрунтованість висновків з опрацьованої теми тощо.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА ТОРГІВЛЯ
(2 частина)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>
Спеціальність	<i>075 «Маркетинг»</i>
Освітня програма	<i>Маркетинг</i>
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	<i>Обов'язкова</i>
Загальна кількість годин	<i>180 (90)*</i>
Кількість кредитів ECTS	<i>6 (3)</i>
Кількість змістових модулів	<i>4 (2)</i>
Курсовий проект (робота) (за наявності)	<i>-</i>
Форма контролю	<i>Залік, екзамен</i>
Показники навчальної дисципліни	
Рік підготовки (курс)	<i>2-3 курс</i>
Семестр	<i>4-5</i>
Лекційні заняття	<i>30 (15) год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>60 (30) год.</i>
Лабораторні заняття	<i>-</i>
Самостійна робота	<i>90 (45) год.</i>
Індивідуальні завдання	<i>-</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>1 год. 2 год.</i>

* Примітки: в дужках вказані значення для 2 частини курсу «Світова економіка та торгівля»

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
л			п	лаб	інд	с.р.	
3 курс, 5 семестр							
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади розвитку світового ринку та світової торгівлі							
Тема 1. Сутність, етапи та показники розвитку світової торгівлі	1-2	10	2	4			4
Тема 2. Форми міжнародної торгівлі	3-4	10	2	4			4
Тема 3. Система та правове регулювання міжнародної торгівлі	5-6	10	2	4			4
Тема 4. Економічна інтеграція та вільні економічні зони як фактори розвитку міжнародної торгівлі	7	7	1	2			4
Тема 5. Платіжний баланс	8	7	1	2			4
<i>Разом за модулем 1</i>		<i>44</i>	<i>8</i>	<i>16</i>			<i>20</i>
Змістовий модуль 2. Світового ринок та світова торгівля							
Тема 6. Світовий ринок: етапи становлення і основні ознаки	9-10	11	2	4			5
Тема 7. Міжнародна торгівля товарами	11	8	1	2			5
Тема 8. Міжнародна торгівля послугами	12	8	1	2			5
Тема 9. Інноваційна міжнародна торгівля товарами і послугами	13-14	11	2	4			5
Тема 10. Форми торгівлі продукцією інтелектуальної праці	15	8	1	2			5
<i>Разом за модулем 2</i>		<i>46</i>	<i>7</i>	<i>14</i>			<i>25</i>
<i>Всього за курс</i>		<i>90</i>	<i>15</i>	<i>30</i>			<i>45</i>

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Вивчення курсу «Світова економіка і торгівля» для студентів спеціальності 075 «Маркетинг» здійснюється, крім лекційних та практичних (семінарських) занять, ще і у такому форматі як самостійна робота студента (СРС): самостійна робота з професійною літературою, конспектування першоджерел тощо.

Самостійна робота студента над курсом «світова економіка і торгівля» розпочинається з систематичної праці над літературою, яка вказана в робочій програмі та на платформі Elearn у відповідному електронному курсі (ЕНК). Вдумливе (часто неодноразове) читання того чи іншого розділу, окремої теми, продумування основних положень, виписка найголовнішого, складання тез прочитаного – все це необхідні засоби оволодіння навчальним матеріалом.

Зазначимо, що процес вивчення повинен бути зорієнтований не стільки на запам'ятовування тих чи інших положень, скільки на їх творче засвоєння і застосування до вирішення поставлених перед здобувачем вищої освіти проблем.

При вивченні курсу «Світова економіка і торгівля» студент знайомиться з системою понять, яка є для нього найчастіше новою і потребує досить складної перебудови мислення. Намагайтесь не формально завчати набір поодиноких положень і термінів, а осмислювати матеріал, роздумувати над прочитаним, щоб розвивати теоретичне мислення та практичні навички в маркетингу. Не залишайте невідомі для вас слова, терміни, незнайомі імена, звертайтеся для їх з'ясування до енциклопедій, довідників і галузевих словників, а також можна використовувати простори інтернет середовища і штучного інтелекту для отримання довідникової інформації.

Самостійна робота студентів на заочній формі навчання займає важливе місце у вивченні курсу «Світова економіка і торгівля». Одна з її форм – це виконання письмових практичних робіт на дистанційній платформі Elearn, що одночасно є важливим етапом у підготовці до підсумкового контролю, форма якого передбачена робочою програмою (екзамен).

Під час сесії студент захищає виконані ним практичні завдання. Захист роботи передбачає:

- наявність письмової роботи, що відповідає вимогам;
- уміння здобувача відповідати на контрольні питання роботи.

Успішний захист контрольної роботи є умовою допуску до здачі іспиту.

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ З МЕТОДИКИ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ПЕРШОДЖЕРЕЛ

Щоб робота була корисною, треба, перш за все, уважно прочитати в конспекті лекцій матеріал теми, до якої відноситься першоджерело.

Починати вивчення першоджерел рекомендуємо із змісту, передмови і висновку, які дають загальні уявлення про твір. При читанні треба виділяти основні ідеї, постановку питань, їх обґрунтування і вирішення, методи і форми доказів, найбільш яскраві приклади; з'ясовувати невідомі слова, терміни, незнайомі імена, звертаючись до енциклопедій і словників.

Характер запису залежить від ступеня складності твору. Найчастіше виконують *план, тези, виписки і конспект*.

План являє собою перелік основних питань, що розкривають зміст твору. Він може складатися з назв головних розділів твору, з основних положень.

Тези – це коротко сформульовані принципові положення роботи. Кожна розгорнута теза являє собою певне узагальнення думок і фактів, щовикладені автором. Складають тези після вивчення матеріалу.

Виписки – це переказ чи цитування найбільш важливих положень творів.

Конспект – це стислий виклад основних ідей і висновків твору в їх логічній послідовності з цитуванням найбільш значимих думок автора.

Конспектування – процес творчий. Нерідко здобувачі вищої освіти роблять великі виписки, що не дає належного ефекту. В конспекті потрібно вказати прізвище і ініціали (ім'я, по-батькові) автора, назву твору, місце і рік видання, номер тому і сторінки; найважливіші положення, ідеї і висновки – підкреслювати, підзаголовки – виділяти. Для заміток необхідно залишати поля. Добре оформлення конспекту полегшує користування ним, допомагає систематизувати знання при підготовці до занять й іспитів.

Існує три види конспектів: текстуальний, вільний, змішаний.

Текстуальний конспект передбачає цитування головних положень твору. Він використовується для одержання документально точних виписок з даної роботи. **Вільний конспект** – це переказ найбільш суттєвих положень твору. Такий конспект вести складніше, але він розвиває здатність самостійно викладати думки. Конспект, який включає поряд з вільним переказом цитування, називається **змішаним**.

Якщо в лекції викладені переважно висновки, підсумкові істини з тієї чи іншої проблеми, то вивчаючи і конспектуючи першоджерела, здобувач має можливість простежити за ходом народження істини, одержати навички самостійного мислення, глибоко оволодіти багатим змістом праць вчених, практиків, маркетологів.

6. ПРОБЛЕМНО–ПОШУКОВІ ПИТАННЯ. ЗАВДАННЯ ТА ВПРАВИДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Щоб оволодіти знаннями з курсу «Світова економіка та торгівля» недостатньо завчити і запам'ятати деякі, хоч і важливі, положення, їх треба усвідомити, перевірити і закріпити в практиці логічного вирішення проблем і завдань, які ставить перед студентом реальна дійсність.

Значну допомогу здобувачу вищої освіти можуть надати монографії. Вони покликані активізувати творче мислення студентів, розширити і доповнити арсенал засобів, які направлені на оволодіння теоретичними знаннями й навичками мислення.

Анотація вивченої додаткової літератури є самостійною формою індивідуальної роботи студента, яка потребує відповідного ґрунтовного аналізу запропонованої додаткової літератури на основі ретельного опрацювання наукового та інших текстів. Анотація є стислою характеристикою змісту книги, статті, інших матеріалів з формуванням власних узагальнень та оцінювань щодо предмета дослідження анотованого джерела.

Для анотування доцільно дотримуватися такої послідовності:

– визначити головну проблему праці, яка анотується (як правило, вона безпосередньо пов'язана із назвою), сформулювати основне запитання, на яке прагне знайти відповідь автор роботи;

– зрозуміти, які завдання ставить перед собою автор задля вирішення проблеми. З цією метою студенту доцільно спрямувати свою увагу насамперед на зміст, де, як правило, чітко видно структуру роботи, а отже, і поставлені автором завдання;

– визначити, що стало поштовхом для автора при написанні праці, яка анотується. Зазвичай це може бути: відповідь на позицію іншого автора, яка є об'єктом критики; відсутність чітких систематизованих уявлень стосовно досліджуваної проблеми (так звана «теоретична актуальність»); ситуація, яка виникла в суспільстві та потребує невідкладного осмислення (так звана «практична актуальність»);

– студент має визначити, які погляди, окрім авторського, існують на досліджувану в анотованій праці проблему, з ким полемізує автор. Також слід відзначити, які класифікації точок зору стосовно досліджуваної проблеми існують у літературі. У разі відсутності такої класифікації студенту доцільно запропонувати самому зробити подібне узагальнення, принаймні з метою впорядкування матеріалу анотації;

– анотуючи літературу, студент повинен простежити хід авторських міркувань, визначити послідовність і логіку викладення матеріалу, відтворивши її в анотації. Слід звернути увагу на методи дослідження, які застосовує автор, та висловити свою думку щодо їх ефективності у досягненні поставленої у роботі мети.

В анотації обов'язково повинно бути зазначено, які результати одержав автор у досліджуваній праці, які висновки він робить. Зауважимо, що ці висновки мають бути викладені в анотації точно, стисло, послідовно, щоб можна було простежити зв'язок між авторською аргументацією та підсумками роботи.

Насамкінець при анотуванні доцільно зазначити, які перспективи подальших розвідок існують у даному напрямі, які питання автор залишає невирішеними чи недостатньо з'ясованими. Обсяг анотації складає 5–7 сторінок.

Вибір монографій, статей погоджується з викладачем, який закріплений кафедрою за академічною групою.

Есе – наукові, критичні та інші нариси, які відзначаються оригінальністю суджень і вишуканістю форми.

Реферат – стислий огляд з певними узагальненнями літературних та інших джерел, у яких досліджуються питання однієї проблеми.

Есе чи реферат має бути самостійною, завершеною роботою, що відображає наукові інтереси студента, його знання, навички, уміння й виступає формою його залучення до наукового дослідження. Автор повинен показати вміння послідовно, логічно викладати зміст проблеми, яку розглядає. Разом з тим повинно мати місце і творче осмислення, інтерпретація, тлумачення проблеми, хоча б часткове її узагальнення, висловлення своєї аргументованої точки зору щодо її розв'язання.

Есе, реферат має свідчити про наукову культуру студента, володіння

необхідними знаннями як класичної, так і сучасної літератури з досліджуваного питання, а також уміння захищати основні положення своєї наукової роботи. Вибираючи тему есе, реферату, слід брати до уваги:

- рівень особистої підготовленості, коло наукових інтересів, схильність до наукового дослідження саме соціології;
- важливість теми, її актуальність і рівень складності;
- можливість консультаційної допомоги кафедри.

Структура есе, реферату з курсу «Світова економіка і торгівля» є традиційною: вступ, основна частина, висновок.

У вступі з'ясовується актуальність проблеми, її значення, стан вивчення, необхідність проведення дослідження, формулюються конкретні завдання й мета есе, реферату.

В основній частині розкривається сама тема дослідження. Автору необхідно не тільки висвітлити основні проблеми обраної теми й можливе їх вирішення, а й показати різні підходи, запропонувати власну інтерпретацію, свої форми й методи розв'язання поставленого питання. Розкриття теми есе, реферату може здійснюватися по-різному: чи в історичному (від минулого до сьогодення), чи в логічному (за головними, істотними, вузловими моментами), чи в актуалістичному плані (від нинішнього часу через його призму до минулого і про минуле).

У висновках подається узагальнення важливих положень, резюмується, наскільки вдалося виконати задумане, вирішити заявлене у вступі.

Завершує есе, реферат список використаної літератури.

Обсяг кожного з цих видів робіт має бути не менше 5–7 сторінок

Складання термінологічних словників з курсу «Світова економіка і торгівля». Термінологічний словник – це словник термінів та визначень певної галузі знань. Термінологічний словник із курсу «Світова економіка і торгівля», має містити тлумачення змісту термінів перш за все економіка, торгівля, світова економіка, світова торгівля та ін., персональні здобутки провідних дослідників та інші відомості.

Складіть термінологічний словник за однією із тем загальним обсягом 30 термінів. Рекомендований принцип організації словникових статей – алфавітний.

7. ТЕМАТИКА ТА КОНКРЕТНИЙ ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Змістовий модуль 1.

Теоретичні засади розвитку світового ринку та світової торгівлі

Тема 1.

Сутність, етапи та показники розвитку світової економіки та торгівлі

Мета: розуміти сутність світової економіки та міжнародної торгівлі; етапи становлення світового господарства; вміти охарактеризувати основні показники розвитку міжнародної торгівлі (експорт, імпорт, торговельний баланс, коефіцієнт відкритості).

Рекомендована література для самостійного вивчення теми: [Основні джерела: 1, 2, 5; Допоміжні джерела: 4, 13, 14; Інформаційні ресурси: 8, 17, 18].

Питання до самостійного вивчення:

1. Сутність міжнародної торгівлі та її концепції.
2. Етапи розвитку міжнародної торгівлі.
3. Система показників розвитку міжнародної торгівлі:
  - 3.1. Об'ємні (абсолютні) показники.
  - 3.2. Результуючі показники.
  - 3.3. Структурні показники розвитку міжнародної торгівлі.
  - 3.4. Показники інтенсивності міжнародної торгівлі.

Перелік індивідуальних завдань:

Завдання 1.

1. Переглянути відео про міжнародну торгівлю <https://www.youtube.com/watch?v=T0xLZY6Jwmk> та про криву виробничих можливостей <https://www.youtube.com/watch?v=v0FoetEP00I>. За результатами перегляду дати відповіді на питання:

Які фактори визначають переговорні позиції країн щодо цін міжнародного обміну товарами?

Як змінюється динаміка міжнародної торгівлі в період економічних криз і чому?

Завдання 2.

В таблиці 1 представлено дані, які характеризують виробництво двох товарів: автомобілів і медичного обладнання - в двох країнах: США і Японії. За показниками обсягу виробленої продукції та кількістю робочих днів, витрачених для виробництва даного обсягу продукції необхідно визначити порівняльні переваги США і Японії у виробництві автомобілів і медичного обладнання та виграш від міжнародної торгівлі.

Таблиця 1 – Вихідні дані щодо визначення порівняльних переваг

Показники	США		Японія	
	види продукції		види виробленої продукції	
	авто	мед обладн.	авто	мед обладн.
Обсяг виробленої продукції, тис. шт.	200	100	200	100
Кількість робочих днів, витрачених для виробництва даного обсягу продукції	480	400	320	360

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає сутність поняття «світова економіка» і які основні ознаки її формування?
2. Які основні етапи розвитку світової економіки можна виділити у хронологічній послідовності?
3. Як формування світового ринку вплинуло на становлення міжнародної торгівлі?
4. У чому полягає різниця між поняттями «світова торгівля» (СТ) та «міжнародна торгівля»?
5. Які головні чинники впливають на динаміку розвитку світової торгівлі у ХХ–ХХІ століттях?
6. Які показники використовуються для оцінювання рівня розвитку світової торгівлі (обсяги експорту, імпорту, торговельне сальдо тощо)?
7. Як змінювалася структура світової торгівлі за основними групами товарів і послуг протягом останніх десятиліть?
8. Яку роль у розвитку світової економіки відіграють міжнародні економічні організації (СОТ, МВФ, Світовий банк тощо)?
9. Як глобалізаційні процеси впливають на міжнародний поділ праці та конкурентоспроможність країн?
10. Які сучасні тенденції та виклики визначають подальший розвиток світової економіки і торгівлі у ХХІ столітті?

Тема 2. Форми міжнародної торгівлі

Мета: вміти класифікувати основні форми міжнародної торгівлі (пряма, опосередкована, біржова, аукціонна, електронна тощо).

Рекомендована література для самостійного вивчення теми: [Основні джерела: 3, 6; Допоміжні джерела: 2, 15; Інформаційні ресурси: 19, 24].

Питання до самостійного вивчення:

1. Поняття та класифікація форм міжнародної торгівлі.
2. Торгівля товарами: види, особливості та сучасні тенденції.
3. Торгівля послугами у світовій економіці: характерні риси та основні сектори.
4. Нетрадиційні (специфічні) форми міжнародної торгівлі: лізинг, франчайзинг, інжиніринг, ноу-хау тощо.
5. Електронна комерція та її місце у сучасній системі світової торгівлі.

Перелік індивідуальних завдань:

Завдання 1.

Припустимо, що за два часових періоди виробляються і споживаються 3 блага. У таблиці 2 представлені кількість і ціна (за одиницю) кожного з товарів.

Необхідно розрахувати індекс цін Ласпейреса, індекс цін Пааше.

Таблиця 2 – Вихідні дані для розрахувати індекс цін Ласпейреса, індекс цін Пааше

Роки	базисний період - 0		звітний період - 1	
	ціна	кількість	ціна	кількість
книги	10	10	15	8
джинси	27	6	24	7
телевізори	655	3	425	5

Методичні рекомендації:

Агрегатний індекс цін, в якому вага прийнятий на рівні звітного періоду (q_1) називається формулою Пааше:

$$I_p = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1} \quad (1)$$

де p_1 – ціна поточного періоду,
 p_0 - ціна базисного періоду,

q_1 - кількість товару в звітному періоді (вага індексу).

Агрегатний індекс цін, в якому вага прийнятий на рівні базисного періоду (q_0) називається формулою Ласпейреса:

$$I_p = \frac{\sum p_1 q_0}{\sum p_0 q_0} \quad (2)$$

де $\sum p_1 q_0$ - вартість продукції у базисному періоді за цінами поточного періоду;

$\sum p_0 q_0$ - вартість продукції у базисному періоді за цінами базисного періоду;

q_0 - кількість товару в базисному періоді (вага індексу).

Завдання 2.

Визначити на основі даних про динаміку зовнішньої торгівлі України (Додаток А) наступні показники:

1. Індекс умови торгівлі кількісний.
2. Індекс умови торгівлі ціновий.
3. Темпи загальних змін експорту та імпорту товару до базового року.
4. Зробити висновки

Код товару відповідає порядковому номеру студента в списку академічної групи.

Питання для самоконтролю:

1. Яке визначення має поняття «форма міжнародної торгівлі»?
2. За якими критеріями класифікують форми міжнародної торгівлі?
3. У чому полягає відмінність між торгівлею товарами та торгівлею послугами?
4. Які основні характеристики мають експорт і імпорт як базові форми міжнародної торгівлі?
5. Що розуміють під бартером, компенсаційними угодами та зустрічною торгівлею?
6. Як функціонує міжнародна торгівля ліцензіями та «ноу-хау»?
7. У чому полягають особливості міжнародного лізингу та франчайзингу?
8. Яку роль відіграє електронна комерція у розвитку сучасної світової торгівлі?
9. Які переваги та ризики мають нові форми міжнародної торгівлі для країн-учасниць?
10. Як розвиток технологій та глобалізація впливають на трансформацію традиційних форм міжнародної торгівлі?

Тема 3.

Система та правове регулювання міжнародної торгівлі

Мета: знати інструменти державного та міждержавного регулювання торгівлі (тарифи, квоти, субсидії, антидемпінгові заходи). Розуміти правові аспекти вирішення міжнародних торговельних спорів. Сформувати у студентів розуміння структури системи регулювання міжнародної торгівлі, ролі міжнародних організацій і національного законодавства у забезпеченні стабільності та прозорості світових торговельних відносин. Знати особливості застосування принципів контрактного права у міжнародних угодах.

Рекомендована література для самостійного вивчення теми: [Нормативно-правова база: 1; Основні джерела: 6, 7; Допоміжні джерела: 6, 11, 17; Інформаційні ресурси: 1, 14 25].

Питання для самостійного вивчення:

1. Система регулювання міжнародної торгівлі: рівні регулювання міжнародної торгівлі.
2. Види державного регулювання міжнародної торгівлі.
3. Нормативно-правова регламентація міжнародних торговельних угод.
4. Міжнародно-правові джерела регулювання торговельних угод: багатосторонні угоди, конвенції, договори, типові контракти.
5. Регулювання міжнародної торгівлі в межах Генеральної угоди з тарифів і торгівлі / Світової організації торгівлі (ГАТТ/СОТ).
6. Принципи і норми правового механізму ГАТТ.
7. Основні положення національного законодавства України у сфері зовнішньоекономічної діяльності та їхня відповідність міжнародним нормам.

Перелік індивідуальних завдань:

1. Проаналізуйте систему органів, що здійснюють міжнародне регулювання торгівлі (СОТ, ЮНКТАД, МВФ, Світовий банк), визначте їхні основні функції та взаємозв'язки.
2. Підготуйте коротке повідомлення (1–2 стор.) про роль Світової організації торгівлі (СОТ) у врегулюванні торговельних суперечок між державами.
3. Порівняйте підходи до регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні та в одній із країн ЄС (наприклад, Польща, Німеччина, Франція).
4. Опишіть приклад міжнародного торговельного договору або конвенції (наприклад, ГАТТ, Угода про асоціацію Україна–ЄС) та проаналізуйте його

ключові положення.

5. Підготуйте таблицю або короткий огляд основних нормативно-правових актів, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність України (Закони України, підзаконні акти, міжнародні договори).

Питання для самоконтролю:

1. Що розуміють під поняттям «система регулювання міжнародної торгівлі»?
2. Які основні рівні регулювання міжнародної торгівлі виділяють (національний, регіональний, глобальний)?
3. Яку роль у формуванні торговельної політики відіграють міжнародні економічні організації?
4. Які основні функції виконує Світова організація торгівлі (СОТ)?
5. Які принципи закладено в Генеральну угоду з тарифів і торгівлі (ГАТТ)?
6. У чому полягає правова основа укладання та виконання міжнародних торговельних угод?
7. Які міжнародні конвенції та договори регулюють торговельні відносини між державами?
8. Як національне законодавство України узгоджується з нормами міжнародного торговельного права?
9. Які існують механізми врегулювання торговельних спорів на міжнародному рівні?
10. Які сучасні тенденції розвитку системи міжнародного торговельного регулювання спостерігаються у ХХІ столітті?

Тема 4.

Економічна інтеграція та вільні економічні зони як фактори розвитку міжнародної торгівлі

Мета: вміти визначати рівні економічної інтеграції (зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз); розкрити сутність процесів економічної інтеграції, їхні рівні та форми, охарактеризувати роль інтеграційних об'єднань і вільних економічних зон (ВЕЗ) у розвитку світової торгівлі.

Рекомендована література для самостійного вивчення теми: [Основні джерела: 4, 5; Допоміжні джерела: 5, 12; Інформаційні ресурси: 5, 6, 9].

Питання для самостійного вивчення:

1. Сутність, передумови та етапи економічної інтеграції.
2. Основні форми економічної інтеграції: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний і валютний союз.

3. Характеристика провідних інтеграційних угруповань світу (ЄС, НАФТА/USMCA, МЕРКОСУР, АСЕАН тощо).

4. Вільні економічні зони (ВЕЗ): класифікація, функції, особливості створення та управління.

5. Вплив економічної інтеграції та ВЕЗ на розвиток міжнародної торгівлі та конкурентоспроможність країн.

Перелік індивідуальних завдань:

1. Проаналізуйте структуру та механізм функціонування одного з інтеграційних об'єднань (на вибір: ЄС, МЕРКОСУР, АСЕАН, USMCA) та підготуйте коротке повідомлення.

2. Підготуйте аналітичну таблицю: порівняння рівнів економічної інтеграції (ознаки, приклади, наслідки для торгівлі).

3. Дослідити приклад вільної економічної зони в Україні (наприклад, «Порто-Франко» в Одесі, ВЕЗ «Закарпаття») або за кордоном — і визначте її роль у розвитку експорту/імпорту.

4. Оцініть вплив економічної інтеграції України з ЄС на зовнішньоторговельний баланс, інвестиції та експортну структуру (на основі статистичних даних).

5. Підготуйте коротку презентацію або есе (1–2 стор.) на тему: *«Економічна інтеграція як шлях до підвищення міжнародної конкурентоспроможності держав»*.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке економічна інтеграція та які її основні форми?

2. Які етапи проходять країни у процесі інтеграції?

3. Які фактори стимулюють економічну інтеграцію між державами?

4. Які цілі та принципи діяльності Європейського Союзу у сфері міжнародної торгівлі?

5. У чому полягають відмінності між митним союзом і спільним ринком?

6. Які вигоди та ризики має участь країни у міжнародних інтеграційних об'єднаннях?

7. Що таке вільна економічна зона (ВЕЗ) і які типи ВЕЗ виділяють у світовій практиці?

8. Як функціонування ВЕЗ впливає на розвиток зовнішньої торгівлі та залучення інвестицій?

9. Які приклади успішних вільних економічних зон існують у світі (наприклад, Шеньчжень у Китаї, Дубай, Сінгапур)?

10. Які перспективи розвитку економічної інтеграції України та створення ВЕЗ у контексті європейської інтеграції?

Тема 5.

Платіжний баланс

Мета: розуміти структуру платіжного балансу (рахунок поточних операцій, рахунок капіталу і фінансових операцій). Ознайомити студентів із сутністю, структурою та принципами складання платіжного балансу держави, розкрити його роль у регулюванні зовнішньоекономічних відносин та аналізі стану міжнародної торгівлі.

Рекомендована література для самостійного вивчення теми: [Основні джерела: 2; Допоміжні джерела: 1, 7; Інформаційні ресурси: 10, 16].

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття, економічна сутність і структура платіжного балансу держави.
2. Основні статті платіжного балансу: поточний рахунок, рахунок операцій з капіталом і фінансовий рахунок.
3. Методи складання платіжного балансу та принцип подвійного запису.
4. Фактори, що впливають на стан платіжного балансу, та його взаємозв'язок із зовнішньою торгівлею.
5. Платіжний баланс України: особливості формування, динаміка та основні тенденції останніх років.

Перелік індивідуальних завдань:

Поширена назва «золото-валютні резерви» сьогодні в більшості випадків не відповідає структурі резервних активів країн. Якщо в першій половині ХХ ст. резервні активи країн світу склалися з золота (золотий запас Російської Імперії в 1913г. складав 1338 т, то у 1953 р. Золотий запас РСФСР - 2050 т), то тепер на золотий запас приходиться лише частина резервних активів країн світу. Найбільший золотий запас у світі традиційно мають США (більше 8000 т), а також Німеччина, Франція, Італія (по 2500-3500 т), золотий запас Росії з 300 т на початку ХХІ ст. збільшився потім до 2270 т. На переважання золота в своїх міжнародних резервах орієнтуються США (більше 75% їх резервів) і зона євро (63%). Але в більшості країн світу структура резервних активів орієнтована переважно на іноземну валюту, навіть у ряді країн з резервною валютою - Японії, Великобританії. На іноземну валюту орієнтовані і міжнародні резерви країн

БРІКС. Вони розглядають іноземну валюту як більш гнучку та більш дохідну складову міжнародних резервів (іноземна валюта з цих резервів зберігається на банківських депозитах або вкладення в іноземні цінні папери).

Міжнародні резерви призначені перш всього для трьох цілей:

1) для забезпечення збалансованості платіжного балансу. Для нього вони є балансувальною статтею, яка поглинає роки перевищення надходжень (з точки зору забезпечення імпорту товарів, послуг та експорту капіталу), що надходить в країну іноземної валюти, а в роки дефіциту платіжного балансу слугує джерелом фінансування цього дефіциту.

2) для підтримки курсу національної валюти. Він опирається на кілька вихідних умов, в тому числі і на те, який розмір резервних активів має країна. Хоча це не відноситься до країн з повністю конвертованою валютою, оскільки вони мають можливість сплачувати міжнародні платежі своєю національною валютою.

3) для забезпечення міжнародної платоспроможності країни (знову ж крім країн з повністю конвертованою валютою). Так, міжнародні резерви країни повинні гарантувати, що вона зможе здійснити платежі за зовнішньоекономічним зобов'язанням і платити за імпорт товарів і послуг, навіть якщо різко знизиться експортна виручка та надходження іноземного капіталу.

Загальноприйнятий мінімум достатності резервів для забезпечення імпорту товарів та послуг становить величину, рівну 3 місяцям цього імпорту (хоча багато економістів вважають, що це має бути 6 місяців). А для вимірювання резервних активів та платежів за зовнішнім боргом застосовується правило Грінспена-Гвидотті, за яким ці резерви повинні бути не менше короткострокового зовнішнього боргу країни. Обидва цих підходів об'єднує критерій Редді, за якими безпечна величина резервних активів країни дорівнює 6 місяцям імпорту плюс річна величина всіх платежів за зовнішнім боргом.

Для розвинутих країн проблема достатності резервних активів не актуальна, оскільки вони можуть погасити зобов'язання перед нерезидентами своєю валютою: адже попит на неї в світі великий через те, що активи розвинених країн добре продаються в світі внаслідок високої міжнародної конкурентоспроможності даних держав. Тим більше це відноситься до держав з резервною валютою.

Інша ситуація в країнах з ринками, що формуються - їм важко погасити зовнішні зобов'язання своєю валютою, тому що в світі вона користується

обмеженим попитом. Тому ці країни, особливо з експортної виручкою, що сильно коливається та де переважає сировина в їх експорті, часто йдуть на перевищення нормативів достатності валютних резервів.

Завдання.

1. Вивчити структуру міжнародних резервів України.
2. Які види активів в них переважають?
3. Що таке СПЗ?
4. Які валюти входять в кошик валют для встановлення курсу СПЗ?
5. Скільки місяців імпорту покривають міжнародні резерви України на початок 2021 року та на початок 2025 року. Зробити обґрунтовані висновки.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке платіжний баланс і яке його економічне значення для держави?
2. Які основні функції виконує платіжний баланс у системі зовнішньоекономічних відносин?
3. З яких основних розділів складається платіжний баланс країни?
4. Яку інформацію містить поточний рахунок платіжного балансу?
5. Що відображає фінансовий рахунок платіжного балансу?
6. Як пов'язані між собою торговельний баланс і платіжний баланс?
7. Які показники свідчать про дефіцит або профіцит платіжного балансу?
8. Яку роль у коригуванні платіжного балансу відіграє валютна політика держави?
9. Які міжнародні організації здійснюють моніторинг і методичне забезпечення складання платіжного балансу (зокрема, МВФ)?
10. Як зміни у платіжному балансі відображають стан економіки та міжнародної торгівлі України?

Змістовий модуль 2.

Світовий ринок та світова торгівля

Тема 6.

Світовий ринок: етапи становлення і основні ознаки

Мета: знати етапи становлення світового ринку; розуміти його основні ознаки (глобалізація, міжнародна конкуренція, мобільність капіталів, інформатизація).

Рекомендована література для самостійного вивчення теми: [Основні джерела: 1, 6; Допоміжні джерела: 4, 13; Інформаційні ресурси: 19, 23].

Питання для самостійного вивчення:

1. Визначення, особливості та сучасні тенденції функціонування світового ринку.
2. Структура світового ринку.
3. Кон'юнктура ринку; фактори і умови формування.
4. Світова ціна та її ознаки.
5. Економічна інтеграція – сутність, передумови та форми.
6. Вільні економічні зони – цілі, види, можливості.
7. Офшори – сутність, види, використання в міжнародній торгівлі.

Перелік індивідуальних завдань:

У світі вже налічується 2043 доларових мільярдерів. За підсумками 2017 року 42 найбагатші особи мали такий самий достаток, як 3,7 млрд найбідніших жителів планети. Нерівність прискорено зростає. Доходи рядових робітників із 2006 по 2015 рік збільшувалися в середньому на 2% на рік, тоді як багатство мільярдерів – ушестеро швидше.

Одним з інструментів зростання фінансової нерівності в світі стали офшори. Розміри активів, розміщених у офшорних юрисдикціях і податкових гаванях, оцінюються в \$21–32 трлн. (це без яхт тощо). Цей ресурс поповнюється щорічно на \$1–1,6 трлн. Для порівняння: сукупний ВВП планети Земля за паритетом купівельної спроможності оцінювався Світовим банком (СБ) у 2024 році в розмірі близько \$197,4 трлн.

Прискорити глобальні зміни у питанні протидії ухиленню від оподаткування та офшорній оптимізації змогло виявлення значних податкових втрат бюджету США та інших країн. За 2009–2011 роки сума пасивного

прибутку лише офшорних підрозділів Apple досягла \$35,4 млрд, Google – \$24,2 млрд. (за результатами розслідування Сенату США, після чого було змінено податкове законодавство США і компанії змінили свою стратегію). Проте у 2017 році загальна сума офшорних коштів Apple (не лише пасивний дохід) перевищувала \$239 мільярдів. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) оцінює щорічні «офшорні» втрати в бюджетах країн світу на рівні \$240–600 млрд.

Опір змінам легко уявити. 50 найбільших американських компаній, зокрема, Pfizer, Goldman Sachs, GE, з 2009 по 2015 рік витратили \$2,5 млрд на федеральне лобіювання: майже по \$50 млн на кожного члена Конгресу. У результаті на кожен долар, вкладений у супровід податкових питань, вони отримали близько \$1200 у вигляді податкових пільг.

Виявлений масштаб податкової ерозії призвів до визнання лідерами країн G20 у 2012 році необхідності боротьби з ухиленням від оподаткування. На саміті G20 у 2015-му був схвалений план протидії практикам розмивання бази оподаткування і переміщенням прибутків за кордон (Base Erosion and Profit Shifting (BEPS)), розроблений ОЕСР. Плану дій для боротьби з BEPS передбачає 15 дій для усунення прогалів у міжнародному податковому регулюванні і розбіжностей в національному податковому законодавстві різних країн, які уможливають «приховування» корпоративного прибутку та його штучне переміщення у низькоподатковій юрисдикції, де компанії не здійснюють економічної діяльності. Це стало відправною точкою для швидких і масштабних змін у десятках країн – найбільшої реформи міжнародного оподаткування за майже 100 років. Вони формують нову «нормальність» з того, що раніше було «ненормальністю»: гроші більше не можуть повною мірою розраховувати на тишу, ера офшорів завершується.

За чверть століття офшори стали одним із базових елементів у фінансово-правовій структурі економіки України. Незаконний фінансовий потік з України у 2004–2013 роках у середньому становив \$11,7 млрд на рік.

З 1 січня 2017 Україна приєдналася до Програми розширеного співробітництва в рамках ОЕСР і зобов'язалася впровадити так званий Мінімальний стандарт Плану дій BEPS - чотири обов'язкових заходи з 15 запропонованих кроків:

- скасувати шкідливі податкові практики;
- удосконалити чинні домовленості про уникнення подвійного оподаткування, щоб підприємці не зловживали мінімізацією податків;
- поліпшити чинне законодавство в частині трансфертного ціноутворення

та потенційного обміну інформацією;

- поліпшення ефективності механізмів суперечок в справах про уникнення подвійного оподаткування.

Йдеться не про заборону офшорів, а про відкриття інформації про бенефіціарів офшорних рахунків з метою стягування податків і протидії відмиванню злочинних грошей.

Втім, існує ризик, що навіть при реалізації плану щодо BEPS він не спрацює. Мова не тільки про слабкість української держави, а й про постійну роботу тисяч юристів по всьому світу над пошуком обхідних шляхів: безвідкличні трасти, страхові інструменти, адміністративні фонди (СТАК), довірені особи в інших юрисдикціях, зрештою, еміграція бізнесменів до інших країн.

Дайте письмову відповідь на такі питання:

1. Що таке оншор?
2. Чим відрізняється офшорна юрисдикція від вільної економічної зони?
3. Поясніть чому використання офшорів вважають однією із причин фінансової нерівності
4. Як можна пояснити факт лідерства Кіпру за обсягами прямих іноземних інвестицій в Україну

Питання для самоконтролю:

1. Що розуміють під поняттям «світовий ринок» і які його основні ознаки?
2. Які етапи формування та розвитку світового ринку виділяють у світовій економічній історії?
3. Які чинники сприяли становленню світового ринку як цілісної системи?
4. У чому полягає взаємозв'язок між розвитком міжнародного поділу праці та формуванням світового ринку?
5. Які основні форми міжнародних економічних зв'язків лежать в основі функціонування світового ринку?
6. Які показники використовуються для оцінки масштабів і динаміки розвитку світового ринку (обсяги торгівлі, ВВП, індекси відкритості тощо)?
7. Яку роль у розвитку світового ринку відіграють транснаціональні корпорації (ТНК) та міжнародні фінансові інститути?
8. Які зміни відбулися у структурі світового ринку під впливом науково-технічного прогресу та глобалізації?
9. Як співвідносяться поняття «світовий ринок» і «світова економіка»?
10. Які сучасні тенденції та виклики визначають розвиток світового ринку у ХХІ ст.?

Тема 7. Міжнародна торгівля товарами

Мета: з'ясувати сутність і структуру міжнародної торгівлі товарами, її основні напрями, тенденції та чинники розвитку; розкрити роль товарної торгівлі у системі світового господарства. Розуміти вплив міжнародної спеціалізації та кооперації виробництва на торгівлю товарами.

Рекомендована література для самостійного вивчення теми: [Основні джерела: 4, 6; Допоміжні джерела: 3; Інформаційні ресурси: 3, 21].

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття, значення та основні риси міжнародної торгівлі товарами.
2. Структура світової товарної торгівлі: основні групи товарів і регіональні особливості.
3. Фактори, що впливають на динаміку міжнародної торгівлі товарами (економічні, технологічні, політичні).
4. Тенденції та особливості сучасного розвитку міжнародної торгівлі товарами (цифровізація, логістика, протекціонізм тощо).
5. Місце та роль України у світовій торгівлі товарами.

Перелік індивідуальних завдань:

Самостійна робота студента передбачає проведення дослідження «Вибір цільового ринку вітчизняного експорту агропродовольчої продукції та оцінка його потенційної ефективності» на основі бази даних Міжнародного торгового центру (<https://trademap.org/>). Товарна позиція із запропонованого списку - за вибором студента.

Структура дослідження і презентації результатів:

1. Особливості товару і ринку.
2. Обсяги світового виробництва, динаміка.
3. Обсяги світового експорту, динаміка.
4. Основні експортери, динаміка пропозиції.
5. Обсяг світового імпорту, динаміка.
6. Основні імпортери, динаміка попиту.
7. Рівень і динаміка світових цін.
8. Україна як експортер товару: обсяги, динаміка, країни-імпортери.
9. Ціна українського експорту на фоні країн конкурентів.
10. Привабливі експортні ринки, обґрунтування вибору їх (напрями диверсифікації вітчизняного експорту) на існуючих і потенційних ринках.

11. Аналіз ринку країни-імпортера (обсяги імпорту, внутрішнього виробництва, масштаби і динаміка, середні ціни, перспективи).
12. Вимоги до товару законодавчі, споживачів.
13. Основні конкуренти: товари, обсяги, бренди, ціни, упаковка.
14. Конкурентні переваги українського товару.
15. Розрахунок потенційної ефективності експорту (ціна, витрати, прибутки).
16. Висновки.
17. Список джерел.

Вимоги до презентації результатів:

1. Обсяг презентації 25-30 слайдів.
2. Презентація структурована. Дані подаються у вигляді таблиць і рисунків з робочим гіперпосиланням на джерело інформації.
3. Після кожної таблиці, рисунку на слайдах – основний висновок.
4. Інформація актуальна (2023 або 2024 рр.)
5. Список використаних літературних джерел.

Основне джерело інформації: дані Центру міжнародної торгівлі при ООН
http://www.trademap.org/Country_SelProduct.aspx?nvpm=1:

- світовий експорт товару ;
- імпорт по товару по країні;
- напрями диверсифікації експорту.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке міжнародна торгівля товарами і чим вона відрізняється від торгівлі послугами?
2. Які основні види товарів переважають у світовій торгівлі на сучасному етапі?
3. Які чинники визначають структуру світової торгівлі товарами?
4. Як змінився географічний розподіл світового товарообігу у XXI ст.?
5. Яку роль у розвитку міжнародної торгівлі товарами відіграють розвинені країни та країни, що розвиваються?
6. Які економічні теорії пояснюють вигоди міжнародної торгівлі товарами (порівняльні переваги, конкурентні переваги тощо)?
7. Як впливають на міжнародну торгівлю товарами торговельні бар'єри, мита та квоти?
8. Які міжнародні організації регулюють торгівлю товарами (СОТ, ЮНКТАД, МВФ тощо)?
9. Як відбувається товарна спеціалізація країн у світовій торгівлі?
10. Які перспективи розвитку міжнародної торгівлі товарами в умовах глобалізації та нових технологічних викликів?

Тема 8. Міжнародна торгівля послугами

Мета: розкрити сутність, особливості та структуру міжнародної торгівлі послугами, визначити її роль у світовій економіці та основні тенденції розвитку. Знати основні види послуг у міжнародній торгівлі (транспорт, туризм, фінансові, освітні, ІТ, консалтингові тощо). Вміти аналізувати тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами.

Рекомендована література для самостійного вивчення теми: [Основні джерела: 5, 7; Допоміжні джерела: 9, 16; Інформаційні ресурси: 23].

Питання для самостійного вивчення:

1. Сутність та класифікація послуг у міжнародній торгівлі.
2. Основні форми та механізми надання послуг у міжнародних економічних відносинах.
3. Структура світового ринку послуг: провідні сектори (транспорт, туризм, фінансові, ІТ-послуги тощо).
4. Фактори, що впливають на розвиток міжнародної торгівлі послугами.
5. Місце України у світовій торгівлі послугами та перспективи її розвитку.

Індивідуальні завдання:

1. Проаналізуйте структуру експорту та імпорту послуг України за останні 3–5 років (за даними НБУ або Держстату). Зробіть висновки щодо основних тенденцій і провідних секторів.
2. Підготуйте коротке аналітичне повідомлення (1–2 стор.) про роль і місце ІТ-послуг у міжнародній торгівлі. Наведіть приклади провідних експортерів ІТ-послуг та частку України на світовому ринку.
3. Складіть порівняльну таблицю провідних експортерів та імпортерів послуг у світі (ЄС, США, Китай, Індія тощо), зазначивши основні напрямки спеціалізації.
4. Охарактеризуйте одну з галузей міжнародної торгівлі послугами (туризм, транспорт, освіта, фінанси, страхування, консалтинг тощо) — визначте ключові фактори розвитку та основні тенденції.
5. Підготуйте есе або презентацію на тему: *«Перспективи розвитку експорту українських послуг у світі (на прикладі ІТ, освіти чи логістики)»*.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке міжнародна торгівля послугами і чим вона відрізняється від торгівлі товарами?
2. Які основні групи послуг виділяють у міжнародній торгівлі згідно з класифікацією СОР?
3. Які форми міжнародної торгівлі послугами ви знаєте (експорт, імпорт, транскордонне надання, комерційна присутність тощо)?
4. Які чинники визначають динаміку розвитку світового ринку послуг?
5. Які країни є провідними експортерами та імпортерами послуг у світі?
6. Яку роль у регулюванні міжнародної торгівлі послугами відіграє Світова організація торгівлі (СОТ)?
7. Що передбачає Генеральна угода про торгівлю послугами (GATS) і які її основні принципи?
8. Як цифровізація, інновації та глобалізація впливають на розвиток торгівлі послугами?
9. Які основні тенденції розвитку міжнародного ринку послуг у ХХІ столітті (зростання частки ІТ, фінансових, освітніх, туристичних послуг)?
10. Які проблеми та можливості має Україна на сучасному етапі розвитку міжнародної торгівлі послугами?

Тема 9.

Інноваційна міжнародна торгівля товарами і послугами

Мета: розкрити сутність і форми міжнародної торгівлі технологіями, охарактеризувати роль інновацій у розвитку світової економіки та визначити місце України у глобальних технологічних процесах.

Рекомендована література для самостійного вивчення теми: [Основні джерела: 2; Допоміжні джерела: 8, 10; Інформаційні ресурси: 5 ,6 ,9].

Питання для самостійного вивчення:

1. Світовий ринок технологій.
2. Міжнародна торгівля технологіями.
3. Інкотермс: сутність, особливості та умови постачання.
4. Сутність, структура та основні напрями міжнародної торгівлі технологіями.
5. Форми міжнародного трансферу технологій: ліцензування, франчайзинг, інжиніринг, спільні підприємства тощо.
6. Роль інновацій у розвитку міжнародної торгівлі та підвищенні

конкурентоспроможності країн.

7. Світові тенденції у сфері високих технологій та наукоємних галузей.

8. Місце України у міжнародному науково-технологічному обміні та напрями його вдосконалення.

Перелік індивідуальних завдань:

1. Підготуйте коротке повідомлення (1–2 стор.) про роль транснаціональних корпорацій у міжнародному трансфері технологій (на прикладі конкретної компанії).

2. Складіть таблицю або схему, що відображає основні форми міжнародної торгівлі технологіями (ліцензування, франчайзинг, інжиніринг, субпідряд, спільне виробництво) з короткою характеристикою кожної.

3. Проаналізуйте участь України у міжнародних науково-технічних програмах та проектах (Horizon Europe, COST, Eureka тощо).

4. Підготуйте порівняльний аналіз експорту високотехнологічної продукції у різних країнах (ЄС, США, Китай, Україна).

5. Напишіть есе на тему: *«Інновації як рушій розвитку світової торгівлі: виклики та можливості для України».*

Питання для самоконтролю:

1. Що розуміють під поняттям *«міжнародна торгівля технологіями»*?

2. Які є основні форми міжнародного трансферу технологій?

3. У чому полягає різниця між торгівлею технологіями, ноу-хау та ліцензіями?

4. Які чинники сприяють активізації міжнародного обміну технологіями?

5. Яку роль у торгівлі технологіями відіграють транснаціональні корпорації (ТНК)?

6. Які міжнародні угоди регулюють обіг технологій та захист інтелектуальної власності (TRIPS, WIPO тощо)?

7. Як інноваційна діяльність впливає на структуру та обсяги світової торгівлі?

8. Які країни є світовими лідерами у сфері торгівлі високими технологіями?

9. Які проблеми стримують розвиток міжнародного технологічного обміну в Україні?

10. Які перспективи розвитку інноваційної співпраці України у світовому ринковому середовищі?

Тема 10.

Форми торгівлі продукцією інтелектуальної праці

Мета: розуміти сутність таких понять, як ліцензування, франчайзинг, патентна торгівля, передача ноу-хау. Розкрити сутність і види продукції інтелектуальної праці, визначити основні форми та механізми міжнародної торгівлі результатами інтелектуальної діяльності, а також роль інтелектуальної власності у сучасній світовій економіці.

Рекомендована література для самостійного вивчення теми: [Основні джерела: 7; Допоміжні джерела: 9; 11; Інформаційні ресурси: 2, 25, 13].

Питання для самостійного вивчення:

1. Сутність, структура та види продукції інтелектуальної праці.
2. Основні форми міжнародної торгівлі результатами інтелектуальної діяльності.
3. Ліцензування, франчайзинг, інжиніринг, консалтинг, передача «ноу-хау» як форми реалізації інтелектуальної власності.
4. Міжнародно-правові механізми захисту прав інтелектуальної власності (угоди ВОІВ, TRIPS, національне законодавство).
5. Місце України у світовому ринку об'єктів інтелектуальної власності.

Перелік індивідуальних завдань:

1. Економічне порівняння: ліцензування або відчуження (продаж).

Завдання: На прикладі технологічного патенту (наприклад, метод швидкого заряджання батареї), обґрунтуйте, яку форму торгівлі — ексклюзивне ліцензування чи повне відчуження прав — ви оберете для компанії-власника в двох різних сценаріях:

Сценарій А: Власник потребує негайного великого фінансового вливання.

Сценарій Б: Власник прагне отримувати стабільний, довгостроковий дохід, зберігаючи при цьому контроль над патентом.

Результат: Аналітичний звіт, що включає порівняння ризиків, потенційного доходу (різниця між фіксованою сумою та роялті) та впливу на майбутню конкурентоспроможність компанії-власника.

2. Юридичний аналіз: використання ноу-хау у франчайзингу.

Завдання: Виберіть реальний (або детально опишіть вигаданий) франчайзинговий бізнес у сфері послуг або торгівлі (наприклад, кав'ярня). Визначте та класифікуйте щонайменше чотири об'єкти ІВ, що передаються за франчайзинговою угодою (ТМ, ноу-хау, дизайн тощо). Сформулюйте, як саме франчайзер має захистити своє ноу-хау від розголошення після закінчення або дострокового розірвання угоди.

Результат: Перелік об'єктів ІВ та пропозиції щодо юридичних механізмів захисту ноу-хау (наприклад, угоди про нерозголошення, заборона конкуренції).

3. Міжнародний аспект: податкове планування для роялті.

Завдання: Українська ІТ-компанія (власник авторських прав на програмне забезпечення) планує ліцензувати свій продукт компанії-партнеру в одній із двох юрисдикцій: Нідерландах або Польщі. Проаналізуйте, як Угоди про уникнення подвійного оподаткування між Україною та цими країнами вплинуть на ставку податку, що утримується з роялті в країні-джерелі доходу.

Результат: Порівняльна таблиця податкових ставок на роялті для обох юрисдикцій та висновок про більш вигідний варіант з точки зору мінімізації податкового навантаження.

4. Практичне моделювання: трансфер технологій через спільне підприємство (Joint Venture).

Завдання: Компанія А (володіє унікальною технологією виробництва екологічного пакувального матеріалу) вирішила вийти на новий ринок, створивши спільне підприємство (СП) з Компанією Б. Запропонуйте, як має бути оформлена форма торгівлі ІВ у цьому випадку: як ліцензія для СП, як внесення прав до статутного капіталу СП (як частка власності), чи як повне відчуження прав. Обґрунтуйте вибір, виходячи з мети Компанії А зберегти вплив на ноу-хау.

Результат: Обґрунтований вибір форми торгівлі ІВ та схема власності у СП.

5. Кейс-аналіз: Використання ІВ як застави.

Завдання: Компанія-розробник мобільних ігор вирішує взяти кредит у банку. Єдиним цінним активом компанії є портфель авторських прав на популярну гру та її торговельна марка. Визначте, чи є передача прав на ІВ у заставу (як форма торгівлі у випадку невиконання зобов'язань) вигідною для банку. Опишіть ризики для банку та механізми оцінки ліквідності такого об'єкта ІВ у разі потреби його продажу.

Результат: Звіт про доцільність прийняття ІВ як застави, з переліком ключових ризиків (наприклад, швидке старіння технологій) та пропозиціями щодо їх мінімізації.

Питання для самоконтролю:

1. Що розуміють під поняттям «*продукція інтелектуальної праці*»?
2. Які основні форми торгівлі об'єктами інтелектуальної власності ви знаєте?
3. У чому полягає відмінність між ліцензуванням і франчайзингом?
4. Які є особливості міжнародної торгівлі ноу-хау та інжиніринговими послугами?
5. Як відбувається оцінка вартості об'єктів інтелектуальної власності у міжнародній практиці?
6. Які міжнародні організації займаються захистом прав інтелектуальної власності?
7. У чому полягає суть Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS)?
8. Яку роль відіграє торгівля інтелектуальною продукцією у розвитку інноваційної економіки?
9. Які основні проблеми стоять перед країнами з перехідною економікою у сфері торгівлі інтелектуальною власністю?
10. Які перспективи розвитку ринку інтелектуальної продукції в Україні та її інтеграції у глобальну систему охорони прав ІВ?

8. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ РОБІТ

Індивідуальне завдання є формою самостійної роботи студента, метою якої є поглиблення та засвоєння знань з дисципліни «Світова економіка і торгівля». Виконання індивідуальної роботи реалізується у письмовій формі. Під час написання та презентації індивідуальної роботи студент повинен показати глибоке вивчення теми, розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблеми, що розглядається. Враховується ступінь засвоєння фактичного матеріалу курсу, обізнаність з основною та додатковою літературою, уміння поєднувати теорію з практикою під час розв'язання ситуаційних завдань.

Індивідуальна робота повинна відповідати вимогам щодо самостійного викладення відповідей, уміння використовувати теоретичний матеріал навчально-методичної літератури. Завдання, що вирішуються, повинні бути конкретними, чіткими, лаконічними. Обсяг наданої відповіді не є визначальним під час оцінювання роботи. Основне значення має повнота та глибина відповіді, проява самостійного творчого мислення, ретроспективність проведеної роботи, оригінальність презентації, вміння презентувати наведений матеріал, якість представленого матеріалу та його особливості застосування на практиці.

Нижче наведений перелік тем рефератів. При написанні та оформленні реферату варто керуватися такими вимогами:

- обґрунтування вибраної теми;
- опрацювання відповідної літератури;
- наявність авторського розділу;
- наявність списку використаної літератури.

Тему реферату студент визначає за останньою цифрою номера своєї залікової книжки – одну з декількох варіантів (див. таблицю). При виконанні індивідуального завдання доцільно користуватися літературою до навчального курсу «Світова економіка і торгівля», список якої додається.

Кожний варіант з тематики рефератів включає одне питання. Під час першого тижня (установчої сесії) кожен студент обирає варіант реферату, яку має виконати самостійно протягом семестру.

В окремих випадках студент може самостійно запропонувати та розробити тему реферату, попередньо обговоривши її з викладачем.

Таблиця 3 – Варіант індивідуального завдання студента

Остання цифра номера залікової книжки студента	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
Номер теми контрольної роботи	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Реферат повинен бути оформлена відповідно до вимог ДСТУ на аркушах паперу формату А4. машинописним текстом і повинна мати такі складові частини:

Титульний аркуш, з вказівкою прізвища, ім'я та по-батькові студента, курсу, групи та спеціальності;

Вступ

Розділ 1, у якому наводяться теоретичні засади обраної проблематики;

Розділ 2, у якому наводиться аналіз та оцінка обраної проблеми;

Розділ 3, у якому наводяться напрямки удосконалення або шляхи вирішення обраної проблемного питання.

Висновки.

Список використаних джерел.

Захист роботу відбувається публічно з використанням мультимедійної презентації.

Отже, виконання реферату передбачає, по-перше, ознайомлення і використання рекомендованої літератури, по-друге, безпосереднє виконання (написання) контрольної роботи, по-третє, її захист.

Цитати та статистичні матеріали слід обов'язково супроводжувати посиланнями на джерела інформації, які мають бути відображені у списку використаної літератури. Посилання на інформаційні джерела необхідно подавати по тексту індивідуальної роботи у квадратних дужках, наприклад [7, с. 44-45] свідчить, що 7 – це порядковий номер джерела, позначеного у списку

літератури, а 44-45 – сторінки із вказаного джерела.

Хоч, обсяг наданої відповіді не є визначальним під час оцінювання роботи, проте бажано, щоб обсяг становив 20-30 сторінок друкованого тексту формату А4, набраних 14 шрифтом через 1,5 інтервал (верхнє/нижнє – 2,5 см, ліве – 3 см, праве – 1,5 см.). В кінці роботи студент вказує число, місяць, рік, коли він здає роботу на кафедру та свій підпис.

Перелік тем індивідуальних завдань:

1. Еволюція теорій міжнародної торгівлі: від меркантилізму до моделі Хекшера-Оліна.
2. Порівняльний аналіз моделі Рікардо та нової теорії торгівлі (Пол Кругман).
3. Роль технологічних інновацій у формуванні структури СТ.
4. Вплив глобалізації на національний суверенітет у контексті торговельної політики.
5. Історія та сучасне значення Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ).
6. Функції та роль Світової організації торгівлі (СОТ) у врегулюванні торговельних спорів.
7. Вплив регіональних торговельних угод (наприклад, ЄС, НАФТА/ЮСМКА) на багатосторонню торговельну систему.
8. Протекціонізм у ХХІ столітті: нові форми та економічні наслідки (антидемпінгові мита, технічні бар'єри).
9. Міжнародне регулювання торгівлі послугами (GATS) та його вплив на світову економіку.
10. Торговельна політика Китаю та її вплив на світовий ринок: від вступу до СОТ до "Поясу та шляху".
11. Торговельні війни між США та Китаєм: причини, динаміка та глобальні наслідки.
12. Вплив Brexit на торговельні відносини Європейського Союзу та Великої Британії.
13. Роль та вплив цифрової економіки на світову торгівлю: електронна комерція та транскордонний обмін даними.
14. Вплив пандемії COVID-19 на глобальні ланцюжки постачання та їхня реорганізація.
15. Торговля та зміна клімату: механізм коригування вуглецевих кордонів (СВАМ) ЄС та його вплив на інші країни.
16. Особливості торгівлі сировинними товарами (нафта, газ, зерно) та їхня роль у геополітиці.
17. Вплив волатильності обмінних курсів на обсяги та структуру

міжнародної торгівлі.

18. Роль Міжнародного валютного фонду (МВФ) у забезпеченні стабільності світової торгівлі.

19. Використання торговельного фінансування (акредитиви, факторинг) у міжнародних операціях.

20. Міжнародна торгівля продукцією інтелектуальної власності (ліцензування, роялті) та її регулювання.

21. Торговельна інтеграція в Азійсько-Тихоокеанському регіоні (АСЕАН, ВРТ).

22. Проблеми та перспективи розвитку торгівлі в країнах Африки на південь від Сахари.

23. Торговельні відносини між Україною та ЄС: аналіз Угоди про асоціацію та ЗВТ.

24. Роль офшорних зон та податкових гаваней у міжнародному русі капіталу та торгівлі.

25. Економічні та торговельні зв'язки країн ЛАК (Латинської Америки та Карибського басейну).

26. Справедлива торгівля (Fair Trade) як альтернативна модель СТ.

27. Вплив діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК) на торговельний баланс країн, що розвиваються.

28. Сертифікація та стандартизація у світовій торгівлі: роль ISO та технічних бар'єрів.

29. Вплив війни в Україні на світову торгівлю продовольством (зернова ініціатива).

30. Майбутнє багатосторонності в торгівлі: виклики та необхідність реформи СОТ.

31. Геополітичні ризики та торгівля: вплив політичної нестабільності та санкційних режимів на міжнародні торговельні потоки (на прикладі Ірану, Росії чи КНДР).

32. Захист прав споживачів у транскордонній торгівлі: проблеми та перспективи міжнародного гармонізації законодавства щодо якості та безпеки імпортованої продукції.

33. Міграція робочої сили як фактор торгівлі послугами: взаємозв'язок між тимчасовим переміщенням працівників (Mode 4 GATS) та розвитком світової торгівлі.

34. Економіка циркулярної торгівлі: роль вторинної сировини та управління відходами у міжнародному обміні та екологічні обмеження на торгівлю.

35. Технологічні стандарти та бар'єри: як взаємодія технологічних стандартів (5G, стандарти безпеки даних) перетворюється на нетарифні бар'єри у світовій торгівлі.

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ЗА ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ змістового модуля	Елементи змістового модуля	Кількість балів	Контроль самостійної роботи студентів	
			методи контролю	тиждень семестру
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади розвитку світового ринку та світової торгівлі				
1.	Тема 1. Сутність, етапи та показники розвитку світової торгівлі	4	Письмова робота, обговорення індивідуального завдання, виступи з доповідями	1-2
	Тема 2. Форми міжнародної торгівлі	4		3-4
	Тема 3. Система та правове регулювання міжнародної торгівлі	4		5-6
	Тема 4. Економічна інтеграція та вільні економічні зони як фактори розвитку міжнародної торгівлі	4		7
	Тема 5. Платіжний баланс	4		8
	Всього балів за СРС по змістовному модулю 1	20		
Змістовий модуль 2. Світового ринок та світова торгівля				
2.	Тема 6. Світовий ринок: етапи становлення і основні ознаки	4	Письмова робота, обговорення індивідуального завдання, виступи з доповідями	9-10
	Тема 7. Міжнародна торгівля товарами	4		11
	Тема 8. Міжнародна торгівля послугами	4		12
	Тема 9. Інноваційна міжнародна торгівля товарами і послугами	4		13-14
	Тема 10. Форми торгівлі продукцією інтелектуальної праці	4		15
	Всього балів по змістовному модулю 2	20		
Загальна кількість балів		40		

Розподіл балів, які отримують студент

Поточний контроль		Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (екзамен)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2					
0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в НУБіП України, затвердженого ректором університету 15.08.2024 р. та до Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженого ректором університету 15.08.2024 р. рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою:

$$R_{НР} = \frac{0.7 \times (R_{ЗМ}^1 \times K_{ЗМ}^1 + \dots + R_{ЗМ}^n \times K_{ЗМ}^n)}{K_{дис}} + R_{др} - R_{штр},$$

де $R^{(1)}_{ЗМ}, R^{n}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;
 n – кількість змістових модулів;
 $K^{(1)}_{ЗМ}, K^{n}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;
 $K_{дис} = K^{(1)}_{ЗМ} + \dots + K^{n}_{ЗМ}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;
 $R_{др}$ – рейтинг з додаткової роботи;
 $R_{штр}$ – рейтинг штрафний.
 Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{ЗМ} = \dots = K^{n}_{ЗМ}$. Тоді вона буде мати вигляд:

$$R_{НР} = \frac{0.7 \times (R_{ЗМ}^1 + \dots + R_{ЗМ}^n)}{n} + R_{др} - R_{штр},$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{др}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{штр}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводить рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Шкала оцінювання знань студентів

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

10. ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

1. Оцініть вплив культурних відмінностей на хід світової торгівлі.
2. Проаналізуйте зміст і роль Світової організації торгівлі (СОТ) у світовій торгівлі.
3. Надайте характеристику останньої редакції термінів Інкотермс у контексті світової торгівлі.
4. Проаналізуйте Конвенції ООН з питань світової торгівлі та їхній вплив на глобальну торгівлю.
5. Оцініть нормативно-правове середовище здійснення світової торгівлі.
6. Проаналізуйте нормативно-правове середовище здійснення електронної торгівлі в міжнародному контексті.
7. Надайте характеристику документарних акредитивів та UCP у світовій торгівлі.
8. Оцініть вплив електронного додатку до UCP на міжнародні фінансові операції.
9. Проаналізуйте сутність факторингу в світовій торгівлі.
10. Оцініть сутність форфейтингу в міжнародному бізнесі.
11. Проаналізуйте стратегії міжнародної експансії бізнесу.
12. Надайте характеристику франшизам та франчайзинговим структурам у світової торгівлі.
13. Проаналізуйте процес митного очищення товарів в Україні та його вплив на світову торгівлю.
14. Оцініть договори чартеру та чартер-партії у міжнародних морських перевезеннях.
15. Проаналізуйте сутність морського фрахту в світовій торгівлі.
16. Оцініть особливості контейнерних перевезень у світовій торгівлі.
17. Проаналізуйте особливості авіап перевезень у світовій торгівлі.
18. Надайте характеристику автомобільних та залізничних перевезень в світовій торгівлі.
19. Оцініть значення страхування вантажів у світовій торгівлі.
20. Проаналізуйте митну класифікацію для електронної торгівлі в міжнародному контексті.
21. Надайте характеристику Мадридської системи для міжнародної реєстрації товарних знаків.
22. Проаналізуйте процедуру реєстрації товарних знаків в Україні та її ефективність для світової торгівлі.
23. Оцініть роль штрих-коду в світовій торгівлі.

24. Проаналізуйте Паризьку конвенцію з охорони промислової власності (1883) та її вплив на світову торгівлю.
25. Надайте характеристику Договорів про патентну кооперацію (Patent Cooperation Treaty) у контексті світової торгівлі.
26. Проаналізуйте механізми охорони авторського права на міжнародному рівні.
27. Оцініть значення комерційної таємниці в світовій торгівлі.
28. Проаналізуйте механізми охорони промислових зразків у світовій торгівлі.
29. Оцініть роль інтелектуальної власності в глобальній мережі Інтернет і її вплив на світову торгівлю.
30. Проаналізуйте Єдину політику вирішення спорів у зв'язку з доменним ім'ям (UDRP) і її вплив на світову торгівлю.
31. Оцініть роль культурних факторів у формуванні міжнародних торговельних стратегій.
32. Проаналізуйте вплив СОТ на торговельні бар'єри між країнами в контексті світової торгівлі.
33. Надайте характеристику змін в термінах Інкотермс, що вплинули на міжнародні торговельні угоди.
34. Проаналізуйте вплив міжнародних конвенцій ООН на правову регуляцію міжнародної торгівлі.
35. Оцініть ефективність існуючих нормативно-правових актів у світовій торгівлі.
36. Проаналізуйте законодавчі ініціативи щодо електронної торгівлі на міжнародному рівні.
37. Надайте характеристику особливостей документарних акредитивів у міжнародних торговельних угодах.
38. Оцініть вплив електронних змін на практику документарного акредитиву в світовій торгівлі.
39. Проаналізуйте роль факторингу в оптимізації грошових потоків у світовій торгівлі.
40. Оцініть переваги та обмеження форфейтингу для міжнародних бізнес-операцій.
41. Проаналізуйте стратегії міжнародної експансії для різних типів бізнесу.
42. Надайте характеристику різним типам франшиз і їх застосуванню в міжнародному контексті.
43. Оцініть ефективність митних процедур в Україні для світової торгівлі.
44. Проаналізуйте особливості укладання договорів чартеру в міжнародних морських перевезеннях.

45. Оцініть економічний вплив морського фрахту на глобальні торговельні ланцюги.
46. Проаналізуйте тренди в контейнерних перевезеннях і їхній вплив на світову торгівлю.
47. Надайте характеристику технологічним інноваціям в авіаперевезеннях у світовій торгівлі.
48. Оцініть ефективність автомобільних і залізничних перевезень для міжнародної логістики.
49. Проаналізуйте роль страхування вантажів у мінімізації ризиків міжнародного транспортування.
50. Надайте характеристику митних вимог для електронної торгівлі в міжнародному контексті.
51. Проаналізуйте процедуру міжнародної реєстрації товарних знаків через Мадридську систему.
52. Оцініть ключові етапи реєстрації товарних знаків в Україні та їхню ефективність для міжнародної торгівлі.
53. Проаналізуйте використання штрих-кодів для автоматизації торговельних процесів в міжнародній торгівлі.
54. Надайте характеристику Паризької конвенції та її впливу на сучасні норми охорони інтелектуальної власності в міжнародній торгівлі.
55. Проаналізуйте вплив Договору про патентну кооперацію на міжнародну охорону патентів.
56. Оцініть основи та практики охорони авторського права на міжнародному рівні.
57. Проаналізуйте методи захисту комерційної таємниці у світовій торгівлі.
58. Надайте характеристику способам охорони промислових зразків в світовій торгівлі.
59. Проаналізуйте проблеми захисту інтелектуальної власності в глобальній мережі Інтернет і їхній вплив на світову торгівлю.
60. Оцініть ефективність політики вирішення спорів по доменним іменам у рамках UDRP для світової торгівлі.
61. Сутність, цілі та форми міжнародної економічної інтеграції. Наведіть приклади інтеграційних об'єднань, важливих для аграрного експорту України.
62. Розкрийте зміст теорії порівняльних переваг (Д. Рікардо) та її застосування у міжнародній торгівлі сільськогосподарською продукцією.
63. Охарактеризуйте ключові фактори розвитку міжнародної торгівлі на сучасному етапі (глобалізація, технології, демографія).
64. Що таке зона вільної торгівлі (ЗВТ)? Які переваги та ризики створення ЗВТ має аграрний сектор України?

65. Митний союз як форма економічної інтеграції: особливості, відмінності від ЗВТ та приклади (Меркосур, ЄС).

66. Вільні економічні зони (ВЕЗ): визначення, основні види та їхня роль у стимулюванні експорту аграрної та переробленої продукції.

67. Нетарифні бар'єри у світовій торгівлі: види (квоти, стандарти, технічні регламенти, санітарні заходи) та їхній вплив на агропродовольчу продукцію.

68. Торговельна політика держави: цілі, інструменти (тарифні та нетарифні) та їхнє застосування для захисту національного аграрного виробника.

69. Роль Транснаціональних корпорацій (ТНК) у формуванні глобальних ланцюжків доданої вартості в агробізнесі.

70. Платіжний баланс (ПБ): визначення, економічне значення та основні розділи (поточний рахунок, рахунок операцій з капіталом та фінансовий рахунок).

71. Поточний рахунок ПБ: його структура та ключові елементи, включаючи баланс торгівлі товарами та послугами.

72. Фінансовий рахунок ПБ: визначення та його взаємозв'язок із рухом прямих та портфельних інвестицій.

73. Балансуюча стаття (стаття помилок та пропусків): її призначення та економічна інтерпретація.

74. Вплив сальдо поточного рахунку на обмінний курс національної валюти та економічну стабільність.

75. Державне регулювання ПБ: основні методи (фіскальна, монетарна політика) та їхня ефективність.

76. Аналіз впливу великого експорту агропродукції на формування поточного рахунку України.

77. Світова торгівля товарами: динаміка, товарна та географічна структура на сучасному етапі.

78. Агропродовольча продукція у світовій торгівлі: роль, ключові експортери та імпортери (ринок зерна, олійних культур).

79. Міжнародні ціни та їхнє формування на світових товарних ринках (роль бірж та ф'ючерсних контрактів).

80. Світова організація торгівлі (СОТ): основні принципи (ННБ, національний режим) та їхнє застосування у торгівлі агропродукцією.

81. Угода СОТ про сільське господарство (АоА): її ключові положення та вплив на субсидування та захист аграрних ринків.

82. Міжнародна торгівля послугами: сутність, класифікація (за режимами постачання GATS) та сучасні тенденції.

83. Характеристика послуг, пов'язаних з аграрним сектором (логістичні, страхові, фінансові, інжинірингові).

84. Експортний потенціал країни: методика оцінки та фактори його реалізації в аграрному секторі.

85. Демпінг у міжнародній торгівлі: види, наслідки та антидемпінгові заходи СОТ.

86. Торговельні суперечки та механізм їхнього врегулювання у рамках СОТ (на прикладі суперечок щодо субсидій чи санітарних норм).

87. Форми торгівлі продукцією інтелектуальної власності (ліцензування, франчайзинг) та їхнє значення для трансферу агротехнологій.

88. Сучасні виклики світової торгівлі: протекціонізм, регіоналізація та їхній вплив на глобальну продовольчу безпеку.

89. Вплив глобальних ланцюжків постачання на конкурентоспроможність агропродовольчої продукції.

90. Роль міжнародних організацій (ФАО, Світовий банк) у регулюванні та фінансуванні аграрної торгівлі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правова база

1. Митний кодекс України. Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: вересень 2025).

Основні джерела

1. Григор'єв Г.С. Міжнародна економіка: практикум. Київ : НаУКМА., 2024. 145 с.
2. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка : підруч. 3-є вид., перероблене та доповнене. Вид-во «Діса Плюс», 2021. 428 с.
3. Кібік О. М., Нестерова К. С., Хаймінова Ю. В. Міжнародна економіка: навч.-метод. посібн. Одеса, 2020. 85 с.
4. Мазаракі А. А., Мельник Т. М., Іксарова Н.О. (2016). Зовнішня торгівля України: ХХІ століття. (Монографія). Київ : Професіонал.
5. Міжнародна економіка : підручник / В.Г. Герасимчук, С.В. Войтко, Б.С. Серебренніков, Т.В. Сакалош; за ред. В. Г. Герасимчука, С. В. Войтка. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2024. 532 с.
6. Міжнародна торгівля: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Ю.Г. Козак, Спорек, Е. Молендовського, С.Н. Лебедева [та 8 інших] ; за ред. Ю.Г. Козака, Т. Споренка, Е. Молендовського. Київ; Катовіце; Краков : Центр учбової літератури, 2020. – 272 с.
7. Моїсеєнко Т. Є., Корогодова О. О. Міжнародна торгівля : конспект лекцій. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. 190 с.

Допоміжні джерела

1. Глущенко, Я., Корогодова, О., Моїсеєнко, Т., Сосновська, О., & Черненко, Н. (2021). Фактори консолідації капіталу в банківському секторі в умовах індустрії 4.0 та COVID-19. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики, 3(38), 4–14. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i38.237414> 85.
2. Давиденко Г. Й. (2020). Теоретичний аспект впливу стандартів на міжнародну торгівлю. Інноваційна економіка. 5–10.
3. Діброва А. Д., Діброва Л. В., Діброва М. А. Регулювання ринку зерна України в умовах глобальних викликів: монографія. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М. 2020.160 с.
4. Дзюбановська Н.В. Прагматизм оцінювання міжнародної торгівлі країн: методи і моделі : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 297 с.
5. Іщенко І.В., Висоцький О.Ю., Головка І.К., Грачевська Т.О. Технології

сучасних міжнародних відносин : колективна монографія. Дніпро : Акцент ПП, 2021. 291 с.

6. Кизима М. О., Матюшенко І. Ю. (2014). Оцінка наслідків членства України у світовій організації торгівлі. (Монографія). Харків: ВД «ІНЖЕК».

7. Коваленко Н. В., Діброва Л. В., Колесник Т. В., Ралко О. С. Безпекове управління конкурентоспроможністю продукції підприємств на зовнішньому ринку в умовах формування інноваційних кластерів і змін у системі професійної зайнятості та публічного управління. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 22. С 35-39. DOI: <https://doi.org/10.32702%20/2306-6814.2023.22.35>

8. Корогодова О.О., Щур К.О., Черненко Н.О. Трансформація міжнародної діяльності ТНК на основі індустрії та логістики // Наукові перспективи. Серії «Економіка», 2024. Вип. 5(47). С. 768–779.

9. Моїсеєнко Т. Є., Корогодова О. О., Черненко Н. О., Глущенко Я. І. Теоретичні аспекти та економічна сутність поняття права інтелектуальної власності. № 19 (2021): Економічний вісник НТУУ 84 "КПІ" - 2021 DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.18.2021.240442>.

10. Моїсеєнко Т. Є., Глущенко Я. І., Корогодова О. О., Черненко Н. О. Потенційні можливості України на шляху до формування та розвитку екосистеми стартапів // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2020. №4. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-4-5893>

11. Ольшанський Г. О., Корогодова О. О. Управлінсько-організаційні засади укладання міжнародних договорів у сфері ОПК України. Підприємництво та інновації : журнал. ПВНЗ «Міжнародний університет фінансів». Київ, 2020. Вип. 15. С. 15-20. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/15.2>

12. Савко Ю. О., Корогодова О. О., Войтко С. В. Засади волонтерської діяльності в трансформації міжнародної економічної системи // Наукові перспективи. Серії «Економіка», 2024. – Вип. 1(43). С. 551–563.

13. Тарасенко А. (2020). Україна не готова до деглобалізації торгівлі. URL: <https://gmk.center/ua/opinion/ukraine-ne-gotova-do-deglobalizacii-torgivli>.

14. Чернега О. Б., Кожухова Т. В. (2015). Міжнародна торгівля як джерело та чинник сталого розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету, 12(3), 32–38. URL: <http://www.ej.kherson.ua/journal/economic>.

15. Щербина С. В. (2020). Торговельна політика: конспект лекцій для слухачів спеціальності «Державне управління». Київ : НАДУ.

16. Olena Korohodova, Kateryna Onopriienko, Daniela V. Kuzhel. The interaction of transnational corporations with startups in Industry 4.0. Економічний вісник НТУУ КПІ № 17 (2020). DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.216393>.

17. Wang Yu Tong, Korohodova O., Moiseienko T., Chernenko N. International

trade as important element of bilateral cooperation between Ukraine and China // Theoretical and applied issues of economics. 2023. Journal 2(47). DOI <https://doi.org/10.17721/tppe.2023.47.22> 7.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). URL: <http://www.wipo.int>.
3. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://customs.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції і розвитку (ЄБРР). URL: <https://www.ebrd.com/home>.
6. Офіційний сайт Європейського інвестиційного банку (ЄІБ). URL: <https://www.eib.org>.
7. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
8. Офіційний сайт Конференції ООН по торгівлі та розвитку (ЮНКТАД). URL: <http://www.unctad.org>.
9. Офіційний сайт Конференція ООН з промислового розвитку (ЮНІДО). URL: <https://www.unido.org>.
10. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду (МВФ). URL: <http://www.imf.org>.
11. Офіційний сайт Міжнародної організації міграції (МОМ). URL: <http://www.iom.int>.
12. Офіційний сайт Міжнародної організації праці (МОП). URL: <http://www.ilo.org>.
13. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-zakordonnikh-sprav-ukraini>.
14. Офіційний сайт Міжнародної торговельної палати. URL: <https://iccwbo.org/>.
15. Офіційний сайт Міжнародний арбітражний суд. URL: <https://iccwbo.org/dispute-resolution/dispute-resolution-services /arbitration/>.
16. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.
17. Офіційний сайт Організації об'єднаних націй (ООН). URL: <http://www.un.org>.
18. Офіційний сайт Світового Банку (СБ). URL: <http://www.wb.org>.

19. Офіційний сайт Світової Організації Торгівлі (COT). URL: <http://www.wto.org>.
20. Послуги з організації торговельних місій. Дія. Бізнес. Експортний напрям. Офіційний сайт. [https://export.gov.ua/60-poslugi z organizatsii togovikh misii](https://export.gov.ua/60-poslugi-z-organizatsii-torgovikh-misii).
21. Торгово-промислова палата України. Офіційний сайт. <https://ucci.org.ua/>.
22. Товаросупровідні, товаротранспортні й комерційні документи в зовнішньоекономічній діяльності підприємства. <https://brokstar.com.ua/ua/statti/komercijni-ta-tovarosuprovidnidokumenti>.
23. Data centre. International trade. The social site of UN trade. <https://unctadstat.unctad.org/datacentre/>.
24. Trade and Development Report Series. URL: <https://unctad.org/en/Pages/Publications/TradeandDevelopmentReport.aspx>.
25. United Nations Commission On International Trade Law. The social site <https://uncitral.un.org/>

Індекси фізичного обсягу, середніх цін та умов торгівлі у зовнішній торгівлі України товарами в 2024 році¹ / Volume, price and terms of trade indices for merchandise trade of Ukraine, 2024¹

(до попереднього року)/(to the previous year)

(%)

Код і назва товарів згідно з УКТ ЗЕД	Індекс фізичного обсягу (Ласпейреса)/Volume index (Laspeyres index)		Індекс цін (Пааше)/Price index (Paasche index)		Індекс умов торгівлі/Terms of trade index		Commodity code and title by Ukrainian Classification of Commodities in Foreign Trade
	експорт/exports	імпорт/imports	експорт/exports	імпорт/imports	кількісний/quantitative	ціновий/price	
Усього	114,5	105,3	100,8	105,7	108,7	95,4	<i>Total</i>
у тому числі							<i>of which</i>
01 живі тварини	100,7	96,9	123,8	111,1	103,9	111,4	<i>01 live animals</i>
02 м'ясо та їстівні субпродукти	105,1	67,4	112,3	108,6	155,8	103,4	<i>02 meat and meat preparations</i>
03 риба і ракоподібні	190,6	112,6	103,2	102,7	169,3	100,6	<i>03 fish and crustacea</i>
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	125,8	108,5	96,4	102,9	115,9	93,7	<i>04 milk and milk products; eggs; honey</i>
05 інші продукти тваринного походження	113,8	99,9	111,0	121,0	114,0	91,7	<i>05 other animal products</i>
06 живі дерева та інші рослини	86,5	102,7	108,7	123,2	84,3	88,2	<i>06 seedings and other trees</i>
07 овочі	129,1	82,6	110,7	110,3	156,2	100,4	<i>07 vegetables</i>
08 їстівні плоди та горіхи	116,9	99,4	120,5	107,3	117,6	112,3	<i>08 eatable fruits and nuts</i>
09 кава, чай	189,2	106,5	93,8	114,9	177,6	81,7	<i>09 coffee, tea</i>
10 зернові культури	112,7	93,3	100,6	100,0	120,8	100,6	<i>10 cereals</i>
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	104,6	122,5	81,2	91,6	85,4	88,7	<i>11 flour-grinding products</i>
12 насіння і плоди олійних рослин	108,4	92,1	111,1	113,5	117,7	97,8	<i>12 oil seeds and fruits</i>
13 шелак природний	81,3	124,7	94,4	87,5	65,1	107,9	<i>13 shellac natural</i>
14 рослинні матеріали для виготовлення	89,8	90,3	80,7	92,9	99,5	86,9	<i>14 plant materials for producing</i>
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	101,4	106,2	100,5	106,7	95,5	94,2	<i>15 animal or plant fats and oils</i>
16 продукти з м'яса, риби	154,2	109,7	106,3	105,3	140,6	101,0	<i>16 preparations from meat, fish</i>
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	126,6	93,7	86,3	111,6	135,2	77,3	<i>17 sugar and sugar confectionery</i>
18 какао та продукти з нього	113,4	92,5	123,3	158,7	122,5	77,7	<i>18 cocoa and cocoa preparations</i>
19 готові продукти із зерна	116,5	108,3	102,2	101,4	107,6	100,8	<i>19 preparations of grains</i>
20 продукти переробки овочів	129,6	88,6	122,9	114,3	146,2	107,5	<i>20 products of vegetables processing</i>

21 різні харчові продукти	110,1	107,0	100,9	108,4	102,9	93,1	21 other mixed foodstuffs
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	112,9	111,1	97,7	101,1	101,6	96,6	22 alcoholic and non- alcoholic beverages, vinegar
23 залишки і відходи харчової промисловості	111,1	105,5	95,4	100,0	105,3	95,4	23 remains and wastes of food industry
24 тютюн і промислові замітники тютюну	108,2	88,3	108,9	112,5	122,5	96,8	24 tobacco and industrial substitutes of tobacco
25 сіль; сірка; землі та каміння	175,0	105,3	108,5	86,3	166,2	125,6	25 salt, sulphur, soil and stones
26 руди, шлак і зола	186,8	190,6	84,2	112,3	98,0	74,9	26 ores, slags and ashes
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	60,1	93,0	85,5	92,4	64,6	92,6	27 mineral fuel, petroleum and petroleum distillation products
28 продукти неорганічної хімії	151,6	111,8	99,9	90,6	135,5	110,2	28 inorganic chemicals
29 органічні хімічні сполуки	100,4	118,4	107,3	101,5	84,8	105,8	29 organic chemical combinations
30 фармацевтична продукція	99,9	103,2	115,5	110,1	96,9	104,9	30 pharmaceutical products
31 добрива	40,7	115,1	85,2	83,3	35,3	102,2	31 fertilizers
32 екстракти дубильні	69,7	100,2	102,1	106,3	69,6	96,1	32 tanning extracts
33 ефірні олії	98,5	95,5	115,7	115,1	103,2	100,5	33 essential oils
34 мило, поверхнево-активні органічні речовини	152,9	104,2	89,6	102,0	146,7	87,8	34 soap and surface active agents
35 білкові речовини	94,3	106,1	88,7	95,3	88,9	93,1	35 albumens
36 порох і вибухові речовини	81,7	188,9	105,1	103,7	43,2	101,4	36 explosives
37 фотографічні або кінематографічні товари	60,5	115,3	95,8	99,9	52,5	96,0	37 photo and cinema articles
38 різноманітна хімічна продукція	100,6	109,0	101,6	95,4	92,3	106,5	38 other chemical products
39 пластмаси, полімерні матеріали	109,4	102,9	98,0	99,6	106,3	98,4	39 plastics and polymeric materials
40 каучук, гума	107,3	101,9	104,1	106,6	105,3	97,6	40 rubber and articles of rubber
41 шкури	120,8	83,8	116,3	105,2	144,2	110,6	41 raw leather
42 вироби із шкіри	125,6	85,7	109,3	119,0	146,6	91,8	42 articles of leather
43 натуральне та штучне хутро	115,4	218,0	101,4	96,9	52,9	104,6	43 raw and synthetic fur
44 деревина і вироби з деревини	99,7	114,8	98,4	96,5	86,9	102,0	44 wood and articles of wood
45 корок та вироби з нього	74,6	85,7	119,3	103,0	87,1	115,8	45 cork and articles of cork
46 вироби із соломи	102,0	111,3	127,0	107,8	91,6	117,8	46 articles of straw
47 маса з деревини	81,4	122,9	102,6	106,4	66,3	96,4	47 paper bulk
48 папір та картон	112,5	115,6	93,7	96,8	97,3	96,8	48 paper, paperboard
49 друкована продукція	89,7	112,2	103,9	105,8	80,0	98,2	49 books, newspapers
50 шовк	15,4	109,9	100,0	101,6	14,0	98,5	50 silk
51 вовна	38,5	78,1	102,0	105,1	49,3	97,0	51 wool
52 бавовна	136,2	95,9	102,6	96,8	142,0	106,0	52 cotton

53 інші текстильні волокна	125,0	81,2	101,9	106,2	153,9	95,9	53 other textile fibers
54 нитки синтетичні або штучні	113,8	116,2	111,3	107,4	97,9	103,6	54 synthetic threads
55 синтетичні або штучні штапельні волокна	103,1	83,1	94,9	100,6	124,0	94,3	55 synthetic staple fibers
56 вата	123,4	110,8	97,0	93,7	111,4	103,6	56 cotton wool
57 килими	89,1	115,2	98,4	106,3	77,3	92,6	57 carpets
58 спеціальні тканини	107,6	92,1	116,7	102,0	116,9	114,3	58 special fabrics
59 текстильні матеріали	62,7	92,9	124,6	107,0	67,5	116,4	59 textile fabrics
60 трикотажні полотна	76,5	80,8	92,7	105,0	94,6	88,2	60 knitted fabrics
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	166,8	105,2	117,2	104,2	158,5	112,5	61 knitted clothes and knitted articles of clothes
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	226,6	91,4	118,1	106,4	247,8	111,0	62 textile clothes and textile articles of clothes
63 інші готові текстильні вироби	135,5	98,5	98,3	104,7	137,6	93,9	63 other finished textile articles
64 взуття	225,6	92,5	108,8	102,3	243,9	106,3	64 footwear
65 головні убори	97,5	81,5	116,3	98,6	119,6	117,9	65 hats
66 парасольки	126,9	103,7	92,8	102,5	122,4	90,6	66 umbrellas
67 оброблені пір'я та пух	160,4	132,1	100,9	112,0	121,4	90,1	67 processed feather and down
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	102,4	121,0	101,1	107,7	84,7	93,9	68 products from stone, gyps
69 керамічні вироби	133,3	86,8	101,8	105,9	153,5	96,1	69 ceramic products
70 скло та вироби із скла	130,2	99,8	80,5	104,5	130,5	77,1	70 glass and preparations thereof
71 перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	300,7	63,7	99,7	109,0	472,2	91,4	71 natural or cultured pearls, precious stones, metals and preparations thereof
72 чорні метали	117,6	115,9	99,4	98,1	101,5	101,4	72 ferrous metals
73 вироби з чорних металів	123,6	110,1	87,0	104,2	112,2	83,5	73 preparations from ferrous metals
74 мідь і вироби з неї	112,4	96,0	108,9	104,2	117,1	104,5	74 copper and preparation thereof
75 нікель і вироби з нього	70,5	178,0	137,2	100,0	39,6	137,2	75 nickel and preparation thereof
76 алюміній і вироби з нього	124,2	122,8	103,3	99,2	101,1	104,1	76 aluminum and preparation thereof
78 свинець і вироби з нього	80,5	238,6	95,8	101,4	33,7	94,5	78 lead and preparation thereof
79 цинк і вироби з нього	551,0	130,7	78,5	97,5	421,4	80,5	79 zinc and preparation thereof
80 олово і вироби з нього	207,5	100,3	118,1	116,5	206,8	101,4	80 tin and preparation thereof
81 інші недорогоцінні метали	35,0	114,2	108,7	102,1	30,6	106,4	81 other base metals
82 інструменти, ножові вироби	83,3	100,9	114,0	109,8	82,5	103,9	82 tools, cutlery products
83 інші вироби з недорогоцінних металів	95,4	107,8	99,4	112,0	88,5	88,8	83 other base metal products
84 реактори ядерні, котли, машини	85,5	112,7	105,6	111,3	75,9	94,9	84 nuclear reactors, boilers, machines

85 електричні машини	135,3	127,0	101,2	110,8	106,5	91,3	<i>85 electric machines</i>
86 залізничні локомотиви	118,0	46,0	103,4	117,1	256,7	88,3	<i>86 rail locomotives</i>
87 засоби наземного транспорту, крім залізничного	82,5	102,4	109,1	105,9	80,5	103,1	<i>87 ground transport facilities excluding railway</i>
88 літальні апарати	170,8	146,2	103,8	129,0	116,8	80,4	<i>88 aircrafts</i>
89 судна	219,0	138,7	97,7	103,5	157,8	94,5	<i>89 vessels</i>
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	82,6	101,1	120,8	120,0	81,7	100,7	<i>90 optical, cinematographic apparatus</i>
91 годинники	179,8	88,6	117,0	120,1	202,9	97,4	<i>91 watches</i>
92 музичні інструменти	72,2	87,4	101,2	105,4	82,6	96,0	<i>92 musical instruments</i>
93 зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя	61,0	79,3	107,9	113,9	76,9	94,7	<i>93 arms and ammunition; parts and accessories thereof</i>
94 меблі	110,0	111,9	105,1	104,7	98,3	100,4	<i>94 furniture</i>
95 іграшки	89,0	106,2	104,6	109,4	83,8	95,6	<i>95 toys</i>
96 різні готові вироби	125,5	96,0	100,4	103,9	130,8	96,6	<i>96 different finished products</i>
97 твори мистецтва	1045,1	13212,5	130,0	94,9	7,9	136,9	<i>97 art articles</i>

¹ Дані наведені без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії./¹ Data exclude the territories which are temporarily occupied by the russian federation and part of territories where the military actions are/were conducted.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**СВІТОВА ЕКОНОМІКА І ТОРГІВЛЯ
(ЧАСТИНА 2)**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до самостійної роботи студентів**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 075 «Маркетинг»
освітньої програми «Маркетинг»
денної форми навчання

**Автори - упорядники:
БОНДАРЕНКО В.М.,
МОСКВІЧОВА О.С.**

Кафедра маркетингу та міжнародної торгівлі НУБіП України
Адреса: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 11,
Навчальний корпус №10,
каб. 401 Тел.: (044) 527-80-04

Видання друкується в авторській редакції.

Підписано до друку 30.10.2025

Формат 60 84 1/16.1

Ум. друк. арк. 3,3

Обл.-вид. арк. 3,3

Видавничий центр НУБіП України
03041 м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15